

*Program adaptacyjny (przystosowawczy)
dla uczniów klas czwartych*

Opracowały:

Małgorzata Borsiak

Teresa Drwalewska-Biesiada

Dorota Nowakowska-Adamiak

Agnieszka Nowakowska

Iwona Kaczkowska

Joanna Geraga- Matusiak

Sierpień 2014

Wstęp

Pomiędzy klasą III a IV występuje tzw. „Próg szkolny”. Na ten okres przypada największa liczba szkolnych niepowodzeń. Wiąże się to nie tylko z istotnym przyspieszeniem procesu kształcenia, ale także zmianą autorytetów. Szkoła jako instytucja i nauczyciele w niej uczący powinni dążyć do tego, żeby stworzyć dzieciom jak najlepsze warunki rozwojowe, ponieważ dzieci w wieku szkolnym wymagają szczególnej opieki ze strony dorosłych.

Przejście uczniów do II etapu edukacji powoduje szereg nieoczekiwanych reakcji emocjonalnych. Nowy, nieznaną budynek, inny wychowawca, nowi nauczyciele, wprowadzenie przedmiotów i skali ocen oraz szybkie tempo pracy, powodują „lęki szkolne” u czwartoklasistów. Bardzo ważne w tym okresie jest stworzenie przyjaznego klimatu w szkole, na który składają się relacje uczeń – nauczyciel oraz uczeń - grupa rówieśnicza, nie bez znaczenia jest również wpływ atmosfery rodzinnej.

Stosunki między rówieśnikami staną się bardziej przyjazne, jeżeli pomoże im w tym mądry, uczynny wychowawca.

Sprawdzian wiadomości będzie mniejszym stresem, jeśli nauczyciel zachęci dzieci do nauki, zacieka i wciągnie do współpracy. Nie jest to sprawa łatwa i wymaga od nauczycieli nie tylko fachowego przygotowania oraz znajomości psychologii, ale otwartej i opiekuńczej postawy w stosunku do ucznia.

Te wszystkie czynniki zdecydowały o podjęciu działań związanych z przygotowaniem Programu przystosowanego dla uczniów klas czwartych w naszej szkole.

Dla zapewnienia ciągłości wychowania i kształcenia wszyscy nauczyciele uczący w klasie IV mają obowiązek zapoznać się z:

a/ Zadaniami szkoły na I etapie edukacyjnym **/załącznik nr 1/**

b/ Treściami nauczania i umiejętnościami – wymaganiami szczegółowymi na koniec klasy III szkoły podstawowej **/załącznik nr 2/**.

Charakterystyka programu

Program adaptacyjny (przystosowawczy) dla uczniów kl. IV opracowany został dla potrzeb uczniów, nauczycieli uczących w tych klasach i pozostałych pracowników szkoły.

Główne cele programu to:

1. Wdrożenie ucznia do procesu kształcenia w II etapie edukacji (nauczanie przedmiotowe).
2. Obniżenie stresu związanego z rozpoczęciem nauki w klasie IV.
3. Zwiększenie samodzielności uczniów.
4. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i adaptacji ucznia w klasie i szkole.
5. Włączenie rodziców do współpracy podczas realizacji programu.

Realizacja programu przewidziana jest w czterech obszarach:

A. Relacje nauczyciel wychowawca – wychowankowie

B. Relacje nauczyciele poszczególnych przedmiotów – uczniowie

Relacje uczeń – uczeń

C. Współpraca z rodzicami

A. Relacje nauczyciel wychowawca – wychowankowie

Podstawowe zadanie dla wychowawców klas czwartych to tworzenie wspólnoty klasowej na bazie koleżeństwa, przyjaźni i tolerancji. Można to osiągnąć poprzez zaspokojenie następujących potrzeb uczniów:

- przynależności do grupy, akceptacji, uznania i bezpieczeństwa;
- współdziałania i współpracy w zespole klasowym.

Prowadzone zajęcia w formie dyskusji zwiększają poczucie odpowiedzialności ucznia za to, co się dzieje w klasie, ożywiają kontakty oraz pozwalają rozwiązywać nurtujące klasę problemy. Dlatego w naszym programie proponujemy tematy lekcji wychowawczych, w których przeważa dyskusja. Przed zastosowaniem tej metody należy pamiętać o wprowadzeniu zasad dyskusji wspólnie ustalonych przez uczniów w klasie. Nauczyciel wychowawca musi kłaść duży nacisk na kształtowanie w klasie atmosfery wzajemnego szacunku i zaufania.

Działania:

1. Zorganizowanie w budynku przy ul Cegielnianej "drzwi otwartych" dla "trzecioklasistów"/lekcja biblioteczna, zwiedzanie szkoły , pokazowe zajęcia w klasie IV/;
2. Zgromadzenie informacji o uczniach od wychowawcy klasy III;
3. Zapoznanie uczniów z przedmiotami nauczania w klasie czwartej oraz nauczycielami uczącymi;

4. Przedstawienie planu zajęć lekcyjnych z uwzględnieniem sal lekcyjnych i gabinetów;
5. Wyjaśnienie informacji zawartych w WSO;
6. Przedstawienie zasad funkcjonowania szkoły, zapoznanie z obowiązującymi regulaminami i zasadami zachowania (biblioteka, świetlica, stołówka, szatnia, boisko, korytarze podczas przerw lekcyjnych, toalety);
7. Wybór samorządu klasowego i określenie jego zadań;
8. Przydział dodatkowych funkcji w klasie;
9. Wyjaśnienie praw i obowiązków ucznia;
10. Organizacja integracyjnych zajęć pozalekcyjnych i klasowych imprez okolicznościowych (m.in. organizacja wycieczek i rajdów);
11. Wdrażanie ucznia do racjonalnego planowania czasu nauki, zabawy i wypoczynku;
12. Zaproponowanie sposobów radzenia sobie ze stresem i trudnościami;
13. Uczenie komunikowania swoich potrzeb oraz porozumiewania się z otoczeniem;
14. Współpraca z pedagogiem i psychologiem w celu właściwego poznania klasy.

W dalszej części programu przedstawione są propozycje tematów na lekcje wychowawcze **załącznik nr 3/** oraz przykładowe scenariusze zajęć do wykorzystania przez wychowawców **/ załącznik nr 4/**

B. Relacje nauczyciele przedmiotów – uczniowie

W klasach I –III prawie wszystkiego uczył jeden nauczyciel, teraz ten jednostkowy i silny autorytet skumulowany w jednej osobie rozproszył się, przestał działać sprawczo na wyniki kształcenia i wychowania. W związku z tym należy przygotować nauczycieli i uczniów do ich nowej roli. Każdy z uczących po przedstawieniu swoich wymagań, metod pracy i sposobów oceniania, powinien budować pozytywne relacje nauczyciel – uczeń i uczeń – uczeń oraz zbudować właściwą hierarchię wartości. Wprowadzenie do nauczania metod aktywizujących uczniów, zainteresowanie ich różnymi dziedzinami wiedzy oraz wspólne odkrywanie tajemnic świata i nauki pozwoli każdemu znaleźć swoje miejsce w otaczającej rzeczywistości.

Działania:

1. Przestrzeganie okresu „ochronnego” dla uczniów klas IV (**wrzesień miesiącem bez jedynek**);
2. Zapoznanie uczniów z wymaganiami edukacyjnymi na poszczególne oceny oraz z przedmiotowym systemem oceniania;
3. Zawarcie kontraktu nauczyciel – zespół klasowy;
4. Budowanie relacji wzajemnej życzliwości, poszanowania i zaufania;
5. Typowanie najpóźniej po I semestrze przez nauczyciela j. polskiego i matematyki dzieci , u których istnieje podejrzenie dysleksji (dysgrafii, dysortografii lub dyskalkulii) na badania do Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej;
6. Indywidualizacja procesu nauczania;
7. Rozwijanie zainteresowań i zdolności uczniów;

8. Stosowanie metod relaksacyjnych w praktyce pedagogicznej;
9. Przestrzeganie zasad higieny pracy na zajęciach lekcyjnych;
10. Zapisywanie na tablicy tematu i notatki z lekcji;
11. Stała współpraca z wychowawcą klasy;
12. Na lekcjach historii, przyrody, j. obcych, plastyki, muzyki, techniki, zajęć komputerowych nauczyć dzieci " jak należy się uczyć".

C. Relacje uczeń – uczeń

W klasie IV ze wzmożoną siłą pojawiają się autorytety ze środowisk rówieśniczych. Według badań socjologicznych wzrasta liczba tzw. „Gwiazd socjometrycznych” (dominujących w otoczeniu). Wyraźniejsze też stają się role społeczne, które istnieją w każdej grupie. Nasila się zjawisko „agresji” będące częścią reakcji na frustracje szkolne. Zachowując się agresywnie, uczniowie popadają w konflikty, są nieakceptowani, wyładowują swoją złość lub pragną zwrócić na siebie uwagę.

Dlatego też ważne jest budowanie pozytywnych relacji rówieśniczych i eliminowanie zachowań destrukcyjnych.

Działania

1. Kształcenie pozytywnych, aprobujących relacji rówieśniczych oraz zapobieganie niewłaściwym postawom rywalizacyjnym;
2. Uczenie sposobów rozwiązywania konfliktów;
3. Organizacja pomocy koleżeńskiej;
4. Uczenie komunikowania swoich potrzeb oraz porozumiewania się z otoczeniem;
5. Współpraca w wykonywaniu zadań;
6. Współorganizowanie imprez klasowych i szkolnych;
7. Włączenie uczniów do prac samorządu klasowego ;
8. Udział w akcjach charytatywnych;
9. Kształtowanie i wzmacnianie postaw tolerancji wobec drugiego człowieka;
10. Uczenie zachowań asertywnych.

D. Współpraca z rodzicami

Rodzice oczekują od szkoły zapewnienia indywidualnego rozwoju ich dziecka, atmosfery bezpieczeństwa i pobudzenia jego zdolności. Powinni wywierać ogromny wpływ na przyswajanie przez dzieci wartości, przekonań i zachowań. Od ich postawy zależy, jakie zachowania będą wybierały dzieci w sytuacjach trudnych i stresujących. Często rodzice przywiązują zbyt dużą wagę do ocen, pogłębiając nieświadomie lęki dziecka przed porażką w szkole, nie uwzględniając jego predyspozycji intelektualnych. Wygórowane ambicje rodziców jeszcze bardziej pogarszają i tak, trudny dla ucznia okres.

Nauczyciele wspierają rodziców w procesie wychowania i przy wzajemnej współpracy można oczekiwać prawidłowego rozwoju dziecka.

Działania

1. Zapoznanie rodziców z założeniami programu adaptacyjnego (przystosowawczego) dla uczniów kl. IV;
2. Przedstawienie WSO; PSO;
3. Zapoznanie z wymaganiami edukacyjnymi na poszczególne oceny z przedmiotów nauczania;
4. Pogadanki tematyczne dla rodziców (psycholog, pedagog, specjaliści z PPP);
5. Zebranie otwarte organizowane przez dyrekcję dla rodziców (wrzesień);
6. Włączenie rodziców w działania na rzecz klasy i szkoły (m.in. organizację imprez klasowych i szkolnych).

Projekt ewaluacji

Na początku klasy IV proponujemy przeprowadzenie przez wychowawcę (pedagoga, psychologa) ankiety wstępnej w celu poznania „miejsca” ucznia w klasie i jego relacji z rówieśnikami. Po analizie wyników proponujemy realizację „Programu adaptacyjnego (przystosowawczego) dla klas IV” ze szczególnym uwzględnieniem zaistniałych problemów.

Na zakończenie klasy IV ankieta końcowa będzie sprawdzianem przydatności i skuteczności zajęć prowadzonych w ramach „Programu adaptacyjnego (przystosowawczego) dla klas IV”.

Propozycje ankiet znajdują się w **załączniku nr 5.**

Literatura:

1. M. A. Show – Dziecięce lęki. O wychowaniu dziecka w świecie, który napawa go lękiem
2. B. Bleja – Sosna – Poradnik dydaktyczny godzin wychowawczych klasa IV – VI
3. M. Łobacki – Wychowanie w klasie szkolnej
4. M. Jalinik – Lęki szkolne
5. A. Roznowska – Zjawisko agresji i lęki szkolne.
6. A. Krzeszowiak – Jak radzić sobie ze stresem

Załączniki

Zadania szkoły na I etapie edukacyjnym

Uwagi o realizacji

1. Dla zapewnienia ciągłości wychowania i kształcenia nauczyciele uczący w klasie I szkoły podstawowej zobowiązani są znać *Podstawę programową wychowania przedszkolnego*.
2. Trzeba zadbać o adaptację dzieci do warunków szkolnych, w tym o ich poczucie bezpieczeństwa. Czas trwania okresu adaptacyjnego określa nauczyciel, biorąc pod uwagę potrzeby dzieci.
3. Sale lekcyjne powinny składać się z dwóch części: edukacyjnej (wyposażonej w tablicę, stoliki itp.) i rekreacyjnej (odpowiednio do tego przystosowanej). Zalecane jest wyposażenie sal w pomoce dydaktyczne i przedmioty potrzebne do zajęć (np. liczniki), sprzęt audiowizualny, komputery z dostępem do Internetu, gry i zabawki dydaktyczne, książki tematyczne (np. przyrody), biblioteczkę itp. Uczeń powinien mieć możliwość pozostawienia w szkole części swych podręczników i przyborów szkolnych.
4. Wskazane jest, aby edukacja w klasach I-III odbywała się w zespołach rówieśniczych liczących nie więcej niż 26 osób.
5. **Edukacja wczesnoszkolna** realizowana jest w formie kształcenia zintegrowanego lub przedmiotowego z należytą troską o korelację treści wszystkich obszarów edukacyjnych. Ze względu na prawidłowości rozwoju umysłowego dzieci, treści kształcenia powinny narastać i rozszerzać się w układzie spiralnym tzn. że w każdym następnym roku edukacji wiadomości i umiejętności nabyte przez ucznia mają być powtarzane i pogłębiane, a potem rozszerzane.
6. W klasach I-III edukację dzieci powierza się jednemu nauczycielowi. Jeżeli szkoła dysponuje specjalistami w zakresie edukacji muzycznej, plastycznej, wychowania fizycznego, zajęć komputerowych i języka obcego nowożytnego, można im powierzyć realizację tych obszarów edukacyjnych.
7. **Edukacja polonistyczna.** W początkowym okresie kontynuowany jest, rozpoczęty w przedszkolu proces kształtowania dojrzałości dzieci do nauki czytania i pisania. Umiejętności te kształtuje się według wybranej metody, dbając o łączenie czytania z pisaniem. W klasie I około połowy czasu przeznaczonego na edukację polonistyczną uczniowie mogą zajmować się rysowaniem i pisaniem, siedząc przy stolikach. Trzeba też pamiętać o tym, że klasa I jest pierwszym etapem nauki czytania i pisania, a umiejętności te są intensywnie kształtowane w klasie II i III, tak aby uczniowie klasy III wykazali się umiejętnościami podanymi w podstawie programowej.
8. Ważnym celem edukacji polonistycznej jest rozwijanie u dzieci zamiłowania do czytelnictwa poprzez słuchanie pięknego czytania i rozmawianie o przeczytanych utworach oraz korzystanie z bibliotek (np. biblioteki szkolnej). Dobór lektur ma uwzględnić następujące gatunki literatury dziecięcej: baśnie, bajki, legendy, opowiadania, wiersze, komiksy. Przy wyborze lektur trzeba się kierować realnymi umiejętnościami czytelnictwa dzieci, a także potrzebami wychowawczymi i edukacyjnymi. Dzieci powinny uczyć się na pamięć wierszy, fragmentów prozy, tekstów piosenek itp.
9. **Edukacja matematyczna.** W pierwszych miesiącach nauki w centrum uwagi jest wspomaganie rozwoju czynności umysłowych ważnych dla uczenia się

matematyki. Dominującą formą zajęć są w tym czasie zabawy, gry i sytuacje zadaniowe, w których dzieci manipulują specjalnie dobranymi przedmiotami, np. liczmanami. Następnie dba się o budowanie w umysłach dzieci pojęć liczbowych i sprawności rachunkowych na sposób szkolny. Dzieci mogą korzystać z zeszytów ćwiczeń najwyżej przez jedną czwartą czasu przeznaczanego na edukację matematyczną. Przy układaniu i rozwiązywaniu zadań trzeba zadbać o wstępną matematyzację: dzieci rozwiązują zadania matematyczne manipulując przedmiotami lub obiektami zastępczymi, potem zapisują rozwiązanie w zeszycie w kratkę.

10. **Wiedza przyrodnicza** nie może być kształtowana wyłącznie na podstawie pakietów edukacyjnych, informacji z Internetu. Edukacja przyrodnicza powinna być realizowana także w naturalnym środowisku poza szkołą. W sali lekcyjnej powinny być kąciaki przyrody. Jeżeli w szkole nie ma warunków do prowadzenia hodowli roślin i zwierząt, trzeba organizować dzieciom zajęcia w ogrodzie botanicznym, w gospodarstwie rolnym itp.
11. **Zajęcia komputerowe** należy rozumieć dosłownie jako zajęcia z komputerami, prowadzone w korelacji z pozostałymi obszarami edukacji. Należy zadbać o to, aby w sali lekcyjnej było kilka kompletnych zestawów komputerowych z oprogramowaniem odpowiednim do wieku, możliwości i potrzeb uczniów. Komputery w klasach I-III są wykorzystywane jako urządzenia, które wzbogacają proces nauczania i uczenia się o teksty, rysunki i animacje tworzone przez uczniów, kształtują ich aktywność (gry i zabawy), utrwalają umiejętności (programy edukacyjne na płytach i w sieci), rozwijają zainteresowania itp. Uczniom klas I-III należy umożliwić korzystanie ze szkolnej pracowni komputerowej. Każdy uczeń powinien mieć tam do dyspozycji osobny komputer.
12. **Język obcy nowożytny**. Trzeba dzieciom organizować również inne, pozalekcyjne formy nauki języka obcego np. zajęcia w szkolnym klubie, spotkania czytelnicze w bibliotece, seanse filmowe w świetlicy szkolnej itp.
13. **Edukacja muzyczna**. Oprócz zajęć typowo muzycznych zaleca się włączanie muzyki do codziennych zajęć szkolnych jako tło tematu, przy organizacji aktywności ruchowej, w celu wyciszenia itp.
14. **Wychowanie fizyczne**. Zaleca się, aby zajęcia z dziećmi prowadzone były na boisku, w ogrodzie, w sali gimnastycznej itp. Czas przeznaczony na ten zakres kształcenia ma być przeznaczony na rozwijanie sprawności fizycznej i ruchowej uczniów.
15. Ze względu na specyfikę dziecięcego rozumowania w trakcie zajęć z etyki zaleca się analizę zachowania postaci literackich (z baśni, bajek, opowiadań itp.), filmowych i telewizyjnych. Uniknie się wówczas kłopotów wychowawczych wynikających z nadmiernej, nieuzasadnionej i pochopnej nieraz krytyki wydarzeń z udziałem rówieśników.
16. Doceniając rolę edukacji zdrowotnej, treści z tego zakresu zostały umieszczone w wielu obszarach kształcenia, np. w obszarze wychowania fizycznego, edukacji przyrodniczej i społecznej. Ze względu na dobro uczniów należy zadbać, aby rozumieли oni konieczność oraz mieli nawyk dbania o zdrowie swoje i innych.
17. Każde dziecko jest uzdolnione. Nauczyciel ma odkryć te uzdolnienia i rozwijać je. W trosce o to, aby dzieci odczuwały satysfakcję z działalności twórczej, trzeba stwarzać im warunki do prezentowania swych osiągnięć, np. muzycznych, wokalnych, recytatorskich, tanecznych, sportowych, konstrukcyjnych.

18. Ocena postępów ucznia ma charakter opisowy. W klasie III ocenę opisową można uzupełnić formą oceniania, która jest stosowana w klasach IV-VI szkoły podstawowej.
19. Zaleca się ocenianie postępów uczniów na podstawie ich aktywności edukacyjnej na zajęciach oraz analizy uczniowskich zeszytów i innych wytworów.
20. Szkoła organizuje:
 - 1) zajęcia opiekuńcze zapewniające dzieciom interesujące spędzanie czasu, przyjazną atmosferę i bezpieczeństwo;
 - 2) zajęcia korekcyjno-wyrównawcze dla uczniów, którzy mają szczególne potrzeby (np. wada wymowy, wada postawy) lub mają trudności w sprostaniu wymaganiom szkoły;
 - 3) zajęcia rozwijające szczególne zdolności i zainteresowania uczniów.

Wymagania szczegółowe na koniec klasy III szkoły podstawowej

Edukacja wczesnoszkolna ma stopniowo i możliwie łagodnie przeprowadzić dziecko z kształcenia zintegrowanego do nauczania przedmiotowego w klasach IV-VI szkoły podstawowej. Edukacja wczesnoszkolna opisana jest poprzez:

- 1) zestaw celów edukacji wczesnoszkolnej i wynikających z nich ogólnych zadań szkoły;
- 2) wykaz wiadomości i umiejętności ucznia kończącego klasę I i ucznia kończącego klasę III;
- 3) opis szczegółowych zadań szkoły związanych z realizacją poszczególnych obszarów treści nauczania.

Powodem wyodrębnienia klasy I jest podkreślenie ciągłości procesu edukacji rozpoczętego w przedszkolu i kontynuowanego w szkole podstawowej. Chodzi też o uwzględnienie możliwości rozwojowych ucznia klasy I, a także właściwe rozmieszczenie treści kształcenia w ramach I etapu edukacyjnego.

Zakres wiadomości i umiejętności, jakimi ma dysponować uczeń kończący klasę I, a później klasę III szkoły podstawowej ustalono tak, by nauczyciel mógł je zrealizować z uczniami o przeciętnych możliwościach. Jest to ważne założenie, gdyż wiadomości i umiejętności ukształtowane w klasach I-III szkoły podstawowej stanowią bazę i punkt wyjścia do nauki w klasach IV-VI szkoły podstawowej.

W sprzyjających warunkach edukacyjnych można kształcenie zorganizować tak, by uczniowie nauczyli się znacznie więcej. Z drugiej strony, niektórym uczniom trzeba udzielić specjalistycznej pomocy (zajęcia reedukacyjne, korekcyjno-wyrównawcze itp.), aby byli w stanie sprostać wymaganiom określonym w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, fizycznym, estetycznym i etycznym. Ważne jest również takie wychowanie, aby dziecko na miarę swoich możliwości było przygotowane do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą. Jednocześnie dąży się do ukształtowania systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych dziecku do poznawania i rozumienia świata, radzenia sobie w codziennych sytuacjach oraz do kontynuowania nauki w klasach IV-VI szkoły podstawowej.

Realizacja tych celów wymaga od szkoły:

- 1) realizowania programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się;
- 2) respektowania trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych i kształcących: uczeń- szkoła- dom rodzinny;
- 3) poszanowania godności dziecka, rozwijania jego predyspozycji i zdolności poznawczych;

- 4) kształtowania u dziecka pozytywnego stosunku do nauki oraz rozwijania ciekawości w poznawaniu otaczającego świata i w dążeniu do prawdy;
- 5) zapewnienia dziecku przyjaznych, bezpiecznych i zdrowych warunków do nauki i zabawy, działania indywidualnego i zespołowego, rozwijania samodzielności oraz odpowiedzialności za siebie i najbliższe otoczenie, ekspresji plastycznej, muzycznej i ruchowej, aktywności badawczej, a także działalności twórczej;
- 6) wyposażenia dziecka w umiejętność czytania i pisania, w wiadomości i sprawności matematyczne potrzebne w sytuacjach życiowych i szkolnych oraz przy rozwiązywaniu problemów na miarę ucznia klas początkowych;
- 7) dbałości o to, aby dziecko mogło nabywać wiedzę i umiejętności potrzebne do rozumienia świata, w tym zagwarantowania mu dostępu do różnych źródeł informacji i możliwości korzystania z nich;
- 8) sprzyjania rozwojowi cech osobowości dziecka koniecznych do aktywnego i etycznego uczestnictwa w życiu społecznym.

1. Edukacja polonistyczna. Uczeń kończący klasę III:

1) korzysta z informacji:

- a) uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji,
- b) czyta i rozumie teksty przeznaczone dla dzieci na I etapie edukacyjnym i wyciąga z nich wnioski,
- c) wyszukuje w tekście potrzebne informacje i w miarę możliwości korzysta z obrazkowych słowników i encyklopedii,
- d) rozpoznaje formy użytkowe: życzenia, zaproszenie, zawiadomienie, list, notatka do kroniki;

2) analizuje i interpretuje teksty kultury:

- a) przejawia wrażliwość estetyczną, rozszerza zasób słownictwa poprzez kontakt z dziełami literackimi,
- b) w tekście literackim zaznacza wybrane fragmenty, określa czas i miejsce akcji, wskazuje głównych bohaterów,
- c) czyta teksty i recytuje wiersze z uwzględnieniem interpunkcji i intonacji,
- d) ma potrzebę kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci, czyta wskazane przez nauczyciela książki i wypowiada się na ich temat,
- e) korzysta pod kierunkiem nauczyciela z podręczników i zeszytów ćwiczeń oraz innych środków dydaktycznych;

3) tworzy wypowiedzi:

- a) wypowiada się w różnych formach: kilkuzdaniowa wypowiedź, krótkie opowiadanie i opis, list prywatny, życzenia, zaproszenie,
- b) dobiera właściwe formy komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych,
- c) uczestniczy w rozmowach: zadaje pytania, udziela odpowiedzi i prezentuje własne zdanie; poszerza zakres słownictwa i struktur składniowych,
- d) dba o kulturę wypowiedziania się i poprawnie: artykułuje głoski, akcentuje wyrazy, stosuje pauzy i właściwą intonację w zdaniu oznajmującym, pytającym i rozkazującym; stosuje formuły grzecznościowe,
- e) zna alfabet; dostrzega różnicę pomiędzy literą i głoską; dzieli wyrazy na sylaby; oddziela wyrazy w zdaniu, zdania w tekście,
- f) pisze czytelnie i estetycznie (przestrzega zasad kaligrafii), dba o poprawność ortograficzną oraz interpunkcyjną,
- g) przepisuje teksty, pisze z pamięci i ze słuchu; w miarę samodzielnie realizuje pisemne zadania domowe.

2. Język obcy nowożytny. Uczeń kończący klasę III:

- 1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami, i że chcąc się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka (motywacja do nauki języka obcego);
- 2) reaguje werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela;
- 3) rozumie wypowiedzi ze słuchu:
 - a) rozróżnia dźwięki, także w wyrazach o podobnym brzmieniu,
 - b) rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień,
 - c) rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów,
 - d) rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i video);
- 4) czyta ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania;
- 5) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki, nazywa objekty z otoczenia i opisuje je, bierze udział w miniprzstawieniach teatralnych);
- 6) przepisuje wyrazy i zdania;
- 7) potrafi korzystać w nauce języka obcego ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych;
- 8) współpracuje z rówieśnikami w trakcie nauki.

3. Edukacja muzyczna. Uczeń kończący klasę III:

1) w zakresie odbioru muzyki:

- a) zna i stosuje następujące rodzaje aktywności muzycznej:
 - śpiewa w zespole piosenki ze słuchu (nie mniej niż 10 utworów w roku szkolnym); śpiewa z pamięci hymn narodowy,
 - gra na instrumentach perkusyjnych (proste rytmy i wzory rytmiczne) oraz melodycznych (proste melodie i akompaniamenty),
 - realizuje sylabami rytmicznymi, gestem oraz ruchem proste rytmy i wzory rytmiczne; reaguje ruchem na puls rytmiczny i jego zmiany, zmiany tempa, metrum i dynamiki (maszeruje, biega, podskakuje),
 - tańczy podstawowe kroki i figury krakowiaka, polki oraz innego, prostego tańca ludowego,
- b) rozróżnia podstawowe elementy muzyki (melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika) i znaki notacji muzycznej (między innymi wyraża ruchowo czas trwania wartości rytmicznych, nut i pauz),
- c) aktywnie słucha muzyki i określa jej cechy: rozróżnia i wyraża środkami pozamuzycznymi charakter emocjonalny muzyki, rozpoznaje utwory wykonane: solo i zespołowo, na chór i orkiestrę; orientuje się w rodzajach głosów ludzkich (sopran, bas) oraz w instrumentach muzycznych (fortepian, gitara, skrzypce, trąbka, flet, perkusja); rozpoznaje podstawowe formy muzyczne – AB, ABA (wskazuje ruchem lub gestem ich kolejne części);

2) w zakresie tworzenia muzyki:

- a) tworzy proste ilustracje dźwiękowe do tekstów i obrazów oraz improwizacje ruchowe do muzyki,
- b) improwizuje głosem i na instrumentach według ustalonych zasad,
- c) wykonuje proste utwory, interpretuje je zgodnie z ich rodzajem i funkcją.

4. Edukacja plastyczna. Uczeń kończący klasę III:

1) w zakresie percepcji sztuki:

- a) określa swoją przynależność kulturową poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i z tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym; uczestniczy w życiu kulturalnym tych środowisk, wie o istnieniu placówek kultury działających na ich rzecz,
- b) korzysta z przekazów medialnych (na określonych zasadach); stosuje ich wytwory w swojej działalności twórczej (zgodnie z elementarną wiedzą o prawach autora);

2) w zakresie ekspresji przez sztukę:

- a) podejmuje działalność twórczą posługując się takimi środkami wyrazu plastycznego, jak: kształt, barwa, faktura, w kompozycji na płaszczyźnie i w przestrzeni (stosując określone materiały, narzędzia i techniki plastyczne),
- b) realizuje proste projekty w zakresie form użytkowych, w tym służące kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia oraz upowszechnianiu kultury w środowisku szkolnym (stosując określone narzędzia i wytwory przekazów medialnych);

3) w zakresie recepcji sztuki:

- a) rozróżnia takie dziedziny działalności twórczej człowieka, jak: architektura, sztuki plastyczne oraz inne określone dyscypliny sztuki (fotografia, film) i przekazy medialne (telewizja, Internet), a także rzemiosło artystyczne i sztukę ludową,
- b) rozpoznaje wybrane dzieła architektury i sztuk plastycznych należące do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury; opisuje ich cechy charakterystyczne posługując się podstawowymi terminami właściwymi dla tych dziedzin działalności twórczej.

5. Edukacja społeczna. Uczeń kończący klasę III:

- 1) odróżnia dobro od zła, stara się być sprawiedliwym i prawdomównym; nie krzywdzi słabszych i pomaga potrzebującym;
- 2) identyfikuje się ze swoją rodziną i jej tradycjami; podejmuje obowiązki domowe i rzetelnie je wypełnia; rozumie sytuację ekonomiczną rodziny i dostosowuje do niej swe oczekiwania;
- 3) wie, jak należy zachowywać się w stosunku do dorosłych i rówieśników (formy grzecznościowe); rozumie potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami w miejscu zamieszkania; jest chętny do pomocy, respektuje prawo innych do pracy i wypoczynku;
- 4) jest tolerancyjny wobec osób innej narodowości, tradycji kulturowej itp.; wie, że ludzie mają te same prawa niezależnie od wyglądu, koloru skóry;
- 5) zna prawa ucznia i jego obowiązki (w tym zasady bycia dobrym kolegą), respektuje je; uczestniczy w szkolnych wydarzeniach (na miarę swych możliwości);
- 6) zna najbliższą okolicę, jej ważniejsze obiekty, tradycje; wie w jakim regionie mieszka; uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez lokalną społeczność;
- 7) zna symbole narodowe (barwy, godło, hymn) i najważniejsze wydarzenia historyczne; orientuje się w tym, że są ludzie szczególnie zasłużeni dla miejscowości, w której mieszka, dla Polski i świata;
- 8) wie, jak ważna jest praca w życiu człowieka; wie, jaki zawód wykonują jego najbliżsi i znajomi; czym zajmuje się np. kolejarz, aptekarz, policjant, weterynarz;
- 9) zna zagrożenia ze strony ludzi; potrafi powiadomić dorosłych o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie; zna numery telefonów: pogotowia ratunkowego, straży pożarnej, policji oraz ogólnopolski numer alarmowy 112.

6. Edukacja przyrodnicza. Uczeń kończący klasę III:

- 1) obserwuje i prowadzi proste doświadczenia przyrodnicze, analizuje je i wiąże przyczynę ze skutkiem;

- 2) opisuje życie w wybranych ekosystemach: w lesie, ogrodzie, parku, łące i zbiornikach wodnych;
- 3) nazywa charakterystyczne elementy typowych krajobrazów Polski: nadmorskiego, nizinnego, górskiego;
- 4) wymienia zwierzęta i rośliny typowe dla wybranych regionów Polski; rozpoznaje i nazywa niektóre zwierzęta egzotyczne;
- 5) wyjaśnia zależności funkcjonowania przyrody od pór roku;
- 6) podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; wie, jakie zniszczenia w przyrodzie powoduje człowiek (wypalanie łąk, zaśmiecanie lasów, nadmierny hałas, kłusownictwo);
- 7) zna wpływ przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin:
 - a) wpływ światła słonecznego na cykliczność życia na Ziemi,
 - b) znaczenie powietrza i wody dla życia,
 - c) znaczenie wybranych skał i minerałów dla człowieka (np. węgiel i glina);
- 8) nazywa części ciała i organów wewnętrznych (np. serce, płuca, żołądek);
- 9) zna podstawowe zasady racjonalnego odżywiania się; rozumie konieczność kontrolowania stanu zdrowia i stosuje się do zaleceń stomatologa i lekarza;
- 10) dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych, (na miarę swoich możliwości); orientuje się w zagrożeniach ze strony roślin i zwierząt, a także w zagrożeniach typu powódź, huragan, śnieżyca, lawina itp.; wie, jak trzeba zachować się w takich sytuacjach.

7.6 Edukacja matematyczna. Uczeń kończący klasę III:

- 1) liczy (w przód i w tył) od danej liczby po 1, dziesiątkami w zakresie 100 i setkami od danej liczby w zakresie 1000;
- 2) zapisuje cyframi i odczytuje liczby w zakresie 1000;
- 3) porównuje dowolne dwie liczby w zakresie 1000 (słownie i z użyciem znaków $<$, $>$, $=$);
- 4) dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100 (bez algorytmów działań pisemnych); sprawdza wyniki odejmowania za pomocą dodawania;
- 5) podaje z pamięci iloczyny w zakresie tabliczki mnożenia; sprawdza wyniki dzielenia za pomocą mnożenia;
- 6) rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę);
- 7) rozwiązuje zadania tekstowe wymagające wykonania jednego działania (w tym zadania na porównywanie różnicowe, ale bez porównywania ilorazowego);
- 8) wykonuje łatwe obliczenia pieniężne (cena, ilość, wartość) i radzi sobie w sytuacjach codziennych wymagających takich umiejętności;
- 9) mierzy i zapisuje wynik pomiaru długości, szerokości i wysokości przedmiotów oraz odległości; posługuje się jednostkami: milimetr, centymetr, metr; wykonuje łatwe obliczenia dotyczące tych miar (bez zamiany jednostek i wyrażeń dwumianowanych w obliczeniach formalnych); używa pojęcia kilometr w sytuacjach życiowych, np. jechaliśmy autobusem 27 kilometrów (bez zamiany na metry);
- 10) waży przedmioty, używając określeń: kilogram, pół kilograma, dekagram; wykonuje łatwe obliczenia, używając tych miar (bez zamiany jednostek i bez wyrażeń dwumianowanych w obliczeniach formalnych);
- 11) odmierza płyny różnymi miarkami; używa określeń: litr, pół litra, ćwierć litra;
- 12) odczytuje temperaturę (bez posługiwania się liczbami ujemnymi);
- 13) odczytuje i zapisuje liczby w systemie rzymskim od I do XII;
- 14) podaje i zapisuje daty; zna kolejność dni tygodnia i miesięcy; porządkuje chronologicznie daty; wykonuje obliczenia kalendarzowe w sytuacjach życiowych;

- 15) odczytuje wskazania zegarów: w systemach: 12- i 24-godzinnym, wyświetlających cyfry i ze wskazówkami; posługuje się pojęciami: godzina, pół godziny, kwadrans, minuta; wykonuje proste obliczenia zegarowe (pełne godziny);
- 16) rozpoznaje i nazywa koła, kwadraty, prostokąty i trójkąty (również nietypowe, położone w różny sposób oraz w sytuacji, gdy figury zachodzą na siebie); rysuje odcinki o podanej długości; oblicza obwody trójkątów, kwadratów i prostokątów (w centymetrach);
- 17) rysuje drugą połowę figury symetrycznej; rysuje figury w powiększeniu i pomniejszeniu; kontynuuje regularność w prostych motywach (np. szlaczki, rozety).

8. Zajęcia komputerowe. Uczeń kończący klasę III:

- 1) bezpiecznie korzysta z komputera:
 - a) posługuje się myszą i klawiaturą,
 - b) poprawnie nazywa główne elementy zestawu komputerowego,
 - c) korzysta z opcji w programach (stosownie do swoich możliwości i potrzeb edukacyjnych);
- 2) wyszukuje i korzysta z informacji:
 - a) przegląda wybrane przez nauczyciela strony internetowe (np. stronę swojej szkoły),
 - b) dostrzega elementy aktywne na stronie internetowej, nawiguje po stronach,
 - c) odtwarza animacje i prezentacje multimedialne;
- 3) tworzy teksty i rysunki:
 - a) wpisuje za pomocą klawiatury litery, cyfry i inne znaki, wyrazy i zdania,
 - b) wykonuje rysunki za pomocą wybranego edytora grafiki, np. z gotowych figur;
- 4) posługuje się programami i grami edukacyjnymi, rozwijając swoje zainteresowania;
- 5) zna zagrożenia wynikające z korzystania z komputera, Internetu i multimediiów:
 - a) wie, że praca przy komputerze męczy wzrok, nadweręża kręgosłup, ogranicza kontakty społeczne,
 - b) ma świadomość niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów i podawania swojego adresu,
 - c) wie, jak groźne jest uzależnienie od komputera.

9. Zajęcia praktyczno-techniczne. Uczeń kończący klasę III:

- 1) poznał środowisko techniczne na tyle, że:
 - a) orientuje się w sposobach wytwarzania przedmiotów codziennego użytku („jak to zrobiono?”): meble, domy, samochody, sprzęt gospodarstwa domowego,
 - b) rozpoznaje rodzaje maszyn i urządzeń: transportowych (samochody, statki, samoloty), wytwórczych (narzędzia, przyrządy), informatycznych (komputer, laptop, telefon komórkowy); orientuje się w rodzajach budowli (budynki mieszkalne, biurowe, przemysłowe, mosty, tunele, wieże) i urządzeń elektrycznych (latarka, prądnica rowerowa),
 - c) określa wartość urządzeń technicznych z punktu widzenia cech użytkowych (łatwa, trudna obsługa), ekonomicznych (tanie, drogie w zakupie i użytkowaniu), estetycznych (np. ładne, brzydkie);
- 2) realizuje „drogę” powstawania przedmiotów od pomysłu do wytworu:
 - a) przedstawia pomysły rozwiązań technicznych: planuje kolejne czynności, dobiera odpowiednie materiały (papier, drewno, metal, tworzywo sztuczne, materiały włókiennicze) oraz narzędzia,
 - b) rozumie potrzebę organizowania działania technicznego (praca indywidualna i zespołowa, utrzymanie ładu i porządku w miejscu pracy),
 - c) posiada umiejętności:

- odmierzania potrzebnej ilości materiału,
- cięcia papieru i tektury,
- montażu modeli papierowych i z tworzyw sztucznych (np. buduje latawce, makiety domów, mostów, modele samochodów, samolotów i statków),
- w miarę możliwości, montażu obwodów elektrycznych, szeregowych i równoległych z wykorzystaniem gotowych zestawów.

10. Wychowanie fizyczne i higiena osobista. Uczeń kończący klasę III:

- 1) w zakresie sprawności fizycznej:
 - a) realizuje marszobieg trwający co najmniej 15 minut,
 - b) umie wykonać próbę siły mięśni brzucha oraz próbę gibkości dolnego odcinka kręgosłupa;
- 2) w zakresie treningu zdrowotnego:
 - a) przyjmuje pozycje wyjściowe i ustawienia do ćwiczeń oraz wykonuje przewrót w przód,
 - b) skacze przez skakankę, wykonuje przeskoki jedno- i obunóż nad niskimi przeszkodami,
 - c) wykonuje ćwiczenia równoważne bez przyboru, z przyborem i na przyrządzie;
- 3) w zakresie sportów całego życia i wypoczynku:
 - a) posługuje się piłką: rzuca, chwyta, kozłuje, odbija i prowadzi ją,
 - b) bierze udział w zabawach, mini grach i grach terenowych, zawodach sportowych, respektując reguły i podporządkowując się decyzjom sędziego,
 - c) właściwie zachowuje się w sytuacjach zwycięstwa i porażki;
- 4) w zakresie bezpieczeństwa i higieny osobistej:
 - b) rozumie potrzebę stosowania koniecznych dla zdrowia zabiegów higienicznych (np. mycie zębów, codzienne mycie całego ciała), dba o czystość odzieży (pamięta o zmianie bielizny, skarpet),
 - c) przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w trakcie zajęć ruchowych; posługuje się przyborami sportowymi zgodnie z ich przeznaczeniem,
 - d) potrafi wybrać bezpieczne miejsce do zabaw i gier ruchowych; wie, do kogo zwrócić się o pomoc w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.

Załącznik nr 3

Propozycja tematów na lekcje wychowawcze

Temat	Zadania do realizacji
1. Moi nauczyciele w klasie czwartej	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawienie nauczycieli uczących poszczególnych przedmiotów; - poznanie „gabinetów przedmiotowych” - przestawienie WOS
2. Wybór samorządu klasowego. Prawa i obowiązki ucznia. Regulamin klasowy.	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja i przeprowadzenie wyborów do samorządu klasowego; - zapoznanie z kodeksem ucznia; - Dyskusja – ustalenie zasad dyskusji; - wprowadzenie norm obowiązujących w klasie, wspólnie opracowanych przez klasę.
3. Jak być dobrym zespołem?	-Pogadanka: Co to jest zespół? Jakim zespołem jest moja klasa? Jak widzą i oceniają nas inni?
4. Co ja mogę dać swojej klasie?	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzymy plakaty: Co ja mogę dać klasie? Co ja oczekuję od klasy? - Wykorzystując plakaty dokonujemy podziału obowiązków klasowych.
5. Jak sobie radzić ze stresem?	<ul style="list-style-type: none"> - Dyskusja – Co to jest stres? Jak sobie radzić ze stresem? - Ankiety – „Odpowiedni dla Ciebie poziom stresu”, „Fizyczne oznaki stresu” - Plakat - „Katalog antystresowy”
6. Jak pokonać trudności w nauce?	<ul style="list-style-type: none"> - Uświadomienie ucznia co mu sprawia trudności, ile czasu poświęca na naukę i czy lubi szkołę - Pogadanka i analiza trudności jakie pojawiają się w klasie.
7. Moje zainteresowania.	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentacja przez uczniów pasji; - Dyskusja w grupach o własnych zainteresowaniach; - Pogadanka „Moje marzenia”

Przykładowe scenariusze

Scenariusz nr 1

Temat zajęć: **Moi nauczyciele w klasie czwartej**

Cele zajęć:

- kształtowanie kultury zachowania ucznia;
- poznanie nauczycieli pracujących w naszej szkole;
- nabywanie umiejętności uczestniczenia w życiu szkoły;

Metody realizacji:

- pogadanka;
- prezentacja siebie.

Materiały pomocnicze:

- zeszyty;
- dzienniczki ucznia.

Nauczyciel wita się z uczniami wyraża ją radość z możliwości bycia wychowawcą w tej klasie. Wychowawca przedstawia się, zapisuje swoje imię i nazwisko na tablicy, chwilę opowiada o sobie (np.: jakiego uczy przedmiotu, jakie ma osiągnięcia).

1. Zapoznanie się z uczniami (dzieci przedstawiają się kolejno, mogą powiedzieć coś o sobie, co lubią, czym się interesują, albo o swojej rodzinie).

Mam na imię

Po szkole wolny czas spędzam,

Moje rodzeństwo

Jestem dobra w

2. Zapoznanie uczniów z organizacją roku szkolnego. Wychowawca podaje uczniom wszystkie dni wolne od zajęć szkolnych wg ustalonych przez władze oświatowe na dany rok szkolny. Uczniowie te informacje zapisują w zeszycie.

- ❖ Okres Świąt Bożego Narodzenia
- ❖ Ferie zimowe
- ❖ Okres Świąt Wielkanocnych
- ❖ Inne dni
- ❖ Wakacje

3. Uczniowie z pomocą wychowawcy wpisują do dzienniczka ucznia imiona i nazwiska dyrektora i wicedyrektorów szkoły i nauczycieli uczących w klasie IV.

W zeszyte do lekcji wychowawczej zapisują:

Funkcję dyrektora szkoły pełni **a**
wicedyrektora

Moim wychowawcą jest

W tym roku szkolnym będą mnie uczyć następujący nauczyciele:

- ❖ *religia –*
- ❖ *język polski -*
- ❖ *język angielski / niemiecki -*
- ❖ *historia -*
- ❖ *przyroda –*
- ❖ *matematyka -*
- ❖ *technika –*
- ❖ *plastyka –*
- ❖ *muzyka-*
- ❖ *zajęcia komputerowe-*
- ❖ *wychowanie fizyczne –*

4. Uzupełnij wyrazy i zapamiętaj to zdanie

Wszystkim(nauczycielom) i pracownikom szkoły należy mówić (dzień dobry), tego wymaga kultura dobrego zachowania się (ucznia).

5. Krótka pogadanka z uczniami na temat: Dlaczego Dzienniczek Ucznia należy nosić codziennie do szkoły? Podczas tej pogadanki należy uświadomić uczniom, że jest on bardzo potrzebny do kontaktu wychowawcy z rodzicami i to że Dzienniczek Ucznia jest dla nich swego rodzaju ich dowodem osobistym.

Praca domowa

Polecenie wykonania w domu wizytówki. Wytnij z bloku rysunkowego kartkę 20x15 cm. Zegnij kartkę na pół i na jednej części 10x15 cm napisz swoje imię i nazwisko, boki możesz ozdobić rysunkami. Swoją wizytówkę ustawiaj na ławce na każdej lekcji w ciągu 2-3 miesięcy, będzie to pomoc dla nowych nauczycieli, którzy uczą Cię teraz w klasie IV.

Scenariusz nr 2

Temat zajęć: Wybór samorządu klasowego. Prawa i obowiązki ucznia. Regulamin klasowy.

Cele zajęć:

- zapoznanie się z zasadami wyborów demokratycznych;
- zadania samorządu klasowego
- prawa i obowiązki ucznia;
- ustalenie planu pracy klasy.

Metody realizacji:

- rozmowa;
- praca w grupach
- prezentacja kolegów;
- dyskusja z wnioskami, samoocen.

Materiały pomocnicze:

- kratki papieru format A3
- mazaki;
- kartki do głosowania;
- urna wyborcza (karton odpowiednio przygotowany)

Przebieg zajęć:

1. Wybór samorządu klasowego

- ❖ Uczniowie dobierają się w grupy 4-5 osobowe.
- ❖ Pierwsze zadanie dla grupy: *„Wymień jakimi cechami powinien odznaczać się kandydat proponowany na członka samorządu klasowego?”* czas pracy 10 minut
- ❖ Propozycje wypisują na arkuszu papieru następnie wieszamy w widocznym miejscu. Liderzy z poszczególnych grup prezentują wypisane cechy.
- ❖ Powołanie „komisji wyborczej” składającej się z trzech uczniów, którzy zajmują miejsce przy urnie wyborczej.
- ❖ Zgłoszenie przez uczniów kandydatów do samorządu klasowego. Zgłaszający motywuje kandydaturę kolegi lub koleżanki .
- ❖ Wychowawca pyta proponowanego przez kolegów ucznia, czy zgadza się kandydować.
- ❖ Jeden z członków komisji wyborczej zapisuje na tablicy nazwiska zgłoszonych koleżanek i kolegów do samorządu klasowego.
- ❖ Uczniowie na kartce zapisują nazwisko tylko jednego kandydata i wrzucają do urny. Aby dodać ważności głosowaniu, każdy uczeń otrzymuje tylko jedną kartę, na której jest pieczętka szkoły.
- ❖ Komisja wyborcza liczy głosy.
- ❖ Gdy komisja pracuje wychowawca przedstawia uczniom WSO oraz ich prawa i obowiązki. Krótka pogadanka. Uczniowie zapisują w swoim zeszycie tekst: *„Znam Wewnątrzszkolny System Oceniania naszej szkoły. Wiem jakie są moje prawa i obowiązki”* i obok składają swój podpis
- ❖ Ogłoszenie wyników głosowania przez członka komisji wyborczej.
- ❖ Nauczyciel pyta kolejno wybranego ucznia czy pełnić tę funkcję. Gratuluje samorządowi klasowemu i dziękuje za pracę komisji wyborczej.
- ❖ Uczniowie w zeszycie do lekcji wychowawczej zapisują:

Samorząd klasowy reprezentują:

1. *gospodarz klasy-*
2. *zastępca gospodarza-*
3. *skarbnik-*
4. *łącznik z biblioteką-*

2. Wspólnie z klasą określamy obowiązki członków samorządu klasowego. Notujemy je na tablicy i dyskutujemy na ich temat.

Scenariusz nr 3

Temat zajęć: Jak być dobrym zespołem klasowym?

Cele zajęć:

- cechy zespołu klasowego;
- zasady koleżeństwa;
- nauka współzycia w grupie.

Metody realizacji:

- pogadanka ze elementami dyskusji;
- drama ;
- praca w grupie.

Materiały pomocnicze:

- kratki papieru format A3
- mazaki.

Przebieg zajęć:

1. Pogadanka na temat zespołu klasowego. Pytania pomocnicze:
 - Czym jest zespół klasowy? - *Grupą uczniów*
 - Jakie są cechy zespołu klasowego? - *Nazwa klasy, ilość uczniów.*
 - Jakie są kryteria oceny zespołu klasowego? – *Średnia ocen w klasie, % frekwencji, oceny z zachowania, ilość uwag w dzienniku, osiągnięcia w konkursach przedmiotowych, sporcie, działalność na rzecz klasy i szkoły itp.*
 - Czy jeden uczeń w klasie może mieć negatywny lub pozytywny wpływ na cały zespół. *Tak (przykład)*
 - Jak sądzisz jakim zespołem jest nasza klasa? Jeżeli dobrym to dlaczego? Jeżeli złym to dlaczego?
2. Praca w zespołach (uczniowie dobierają się dowolnie 4-5 osobowe zespoły). Ich zadanie polega na opracowaniu cech dobrego zespołu klasowego. Swoje propozycje wypisują na kartkach A3. Przykłady:
 - *szacunek do nauczycieli i samodyscyplina na lekcjach;*
 - *używanie czarodziejskich słów: „dzień dobry”, „proszę”, „dziękuję”, „przepraszam”.*
 - *wzajemna życzliwość: zwracamy się do siebie po imieniu.*
 - *pomoc w trudnych sytuacjach, np.: podanie lekcji choremu koledze;*
 - *troską o zachowanie i kulturę języka w szkole i poza szkołą;*
 - *okazywanie szacunku młodszemu kolegom;*
 - *dawanie przykładu innym klasom dobrym zachowaniem całego zespołu;*
 - *ciągła praca na dobrą opinię zespołu;*
 - *organizowanie w klasie przyjemności dla siebie, wychowawcy i rodziców: zabawy, wycieczki, imprezy.*

Grupy przedstawiają swoje propozycje, następnie po dyskusji najtrafniejsze zapisują uczniowie w swoich zeszytach.

3. Scenka dramowa – inscenizacja improwizowana. Dzielimy klasę na dwie grupy. Czas na przygotowanie i odtworzenie po 6 minut dla obu grup.

I na boisku szkolny

Osoby: 2 uczniów klasy I szkoły podstawowej, 3 uczniów klasy II gimnazjum i pozostali uczniowie klas IV

Zadanie: Przyjemne zabawy uczniów klasy IV kończą się konfliktem z uczniami starszych i młodszych klas. Podać przykłady znanych sytuacji.

II na podwórku szkolnym

Osoby: 2 uczniów klasy I szkoły podstawowej, 3 uczniów klasy II gimnazjum i pozostali uczniowie klasy IV.

Zadanie: Konflikt spowodowany niechęcią wspólnych zabaw dzieci w różnym wieku kończy się pozytywnie. Pokazać jak wspólne zabawy dostarczają wszystkim radości.

Omówienie scenek przez uczniów. Wyciągnięcie wniosków.

Scenariusz nr 4

Temat zajęć: Co ja mogę dać swojej klasie?

Materiały pomocnicze:

Dwa plakaty z narysowanymi drzewami. Pierwszy z napisem – **Mogę się pochwalić, że....** (potrafię), drugi – **Mogę się pochwalić, że....** (bardzo lubię)

Karteczki dla każdego ucznia do wypełnienia według wzoru oraz klej.

1. Pogadanka na temat **przyjaźni i koleżeństwa**. W dyskusji można zwrócić uwagę na podane dla przykładu pytania: Dlaczego ludzie się przyjaźnią? Dlaczego jedni mają wielu przyjaciół a inni wcale? Jak zyskać przyjaźń, jak ją stracić? Jak należy postępować aby mieć przyjaciół i kolegów.

2. Nauczyciel wprowadza uczniów w temat lekcji wyjaśniając im na czym polega współpraca w grupie i jakie ogromne znaczenie jest być w „zgranej klasie”. Prosimy uczniów o wyjaśnienie co według nich znaczy zgrana klasa.

3. Nauczyciel wiesza na tablicy przygotowane plakaty i rozdaje uczniom kartki (wzór), dokładnie wyjaśniając na czym polega kolejne zadanie. Należy podkreślić, że życie nie polega tylko na braniu, o wiele więcej radości daje dzielenie się swoją wiedzą, umiejętnościami i zdolnościami z grupą kolegów, koleżanek i przyjaciół. Szczególnie wtedy, gdy najbliżsi znajomi potrafią to docenić. Każdy uczeń dzieli swoją kartkę na dwie części podpisuje i odpowiada na pytanie. Następnie przykleja na odpowiednie drzewo. Po zakończeniu pracy odczytujemy głośno propozycje uczniów i przydzielamy obowiązki klasowe. Przykład:

Uczeń lubi:

- faunę i florę – dbanie o kwiaty i hodowle klasowe
- muzykę rozrywkową – prowadzenie dyskotek klasowych;
- pisać felietony – prowadzenie kroniki klasowej;
- liczyć pieniądze – zbieranie pieniędzy na potrzeby klasowe;

Uczeń potrafi:

- rysować – prowadzenie kroniki klasowej;
- świetnie ćwiczyć – prowadzenie ćwiczeń śródlekcyjnych;
- projektować – przygotowanie gazetek ściennych.

Plakaty wieszamy w klasie na widocznym miejscu.

4. Podsumowanie zajęć:

Oficjalnie przydzielenie uczniom funkcji w klasie na podstawie informacji zebranych w trakcie zajęć lekcyjnych

<i>... potrafię ...</i>	<i>... bardzo lubię ...</i>
	○

Scenariusz nr 5

Temat zajęć: Jak radzić sobie ze stresem?

1. Wprowadzenie- wyjaśnienie uczniom co to jest stres.
 - ❖ Jeżeli nie czujecie się odprężeni, nie wierzycie w siebie, jesteście znudzeni to znak, że być może dopadł Was stres. Towarzyszy on nam zawsze więc musimy nauczyć się sobie z nim radzić.
2. Ćwiczenie grupowe: Co mnie stresuje? – Celem ćwiczenia jest poznanie czynników stresogennych i własnej odporności na stres.
 - Każdy uczeń indywidualnie wypisuje na kartce przyczyny swoich stresów (kłótnie, publiczne wystąpienia, choroby, sprawdziany itd.)
 - Na tablicy uczniowie wspólnie tworzą listę stresów.
 - Trzema liniami podkreślają te propozycje, które wywołują u nich najsilniejsze stany napięcia, dwoma – średnie, jedną – najsłabsze.

Uczniowie dzielą się swoimi doświadczeniami w jaki sposób radzą sobie ze stresem. Rozmowę mogą ułatwić następujące pytania:

- jakie sytuacje wywołują u ciebie najsilniejszy stres w warunkach szkolnych i pozaszkolnych?
- które z sytuacji stresujących mobilizują mnie do działania, a które osłabiają moją aktywność i obniżają nastrój?
- jaka jest moja odporność na stres?
- jak ja radzę sobie z sytuacjami stresującymi, a jak inni?

3. Ustalenie właściwego dla siebie poziomu stresu

Uczniowie rozwiązują ankietę oraz ustalają jakie są fizyczne oznaki stresu.

Ankieta – Odpowiedni dla ciebie poziom stresu

To, co dla jednego człowieka stanowi zagrożenie, dla innego może być przyjemnym urozmaiceniem. Jeśli chcesz wiedzieć, jak jest z Tobą, podkreśl przy każdym z pięciu punktów jedną możliwość, a lub b. Nie staraj się dobrze wypaść, nie ma tu odpowiedzi dobrych ani złych.

Ja zazwyczaj:

- 1a. Uważam za właściwe odpoczywać od nauki lub pracy częściej, nie przemęczać się, prowadzić życie koleżeńskie.
- 1b. Poświęcam większość czasu nauce lub pracy, a jeśli marnuje czas na coś innego, to z poczuciem winy.
- 2a. Bardzo uważam, żeby się nie spóźnić
- 2b. Nie warto się śpieszyć.
- 3a. Jestem dobrym słuchaczem.
- 3b. Zdarza mi się komuś przerwać w pół zadania, żeby dokończyć je za niego.
- 4 a. Staram się zawsze nauczyć czegoś nowego.
- 4b. Nie mam cierpliwości do systematycznego uczenia się.
- 5a. Nienawidzę własnych błędów ale nie toleruje krytyki.
- 5b. Traktuje własne błędy i krytykę jako pożyteczną informację na przyszłość.

Wartość każdego stwierdzenia w punktach:

1a=1; 1b=3; 2a=3; 2b=1; 3a=1; 3b=3; 4a=1; 4b=3; 5a=3; 5b=1

Dodaj uzyskane punkty. Ich wartość określa odpowiedni dla Ciebie poziom stresu:

- 0-4** oznacza szkodliwe bardzo niskie napięcie opisywane w kategoriach apatii i braku napędu do działań.
- 5-6** oznacza, że Twoje zachowania sprzyjają niskiemu napięciu i jest to zwykły dla Ciebie poziom stresu, z którym dobrze się czujesz; przy wyższym funkcjonujesz nieco gorzej.
- 7-8** oznacza, że najlepiej działasz w sytuacjach średniego napięcia i takiego poziomu stresu szukasz; przy wyższym i niższym nie czujesz się dobrze.
- 9-10** oznacza, że Twoje zachowanie sprzyja wysokiemu napięciu i jest to zwykły dla Ciebie poziom stresu, który lubisz; przy niższym nudzisz się i zasypiasz.
- 11-15** oznacza szkodliwe, bardzo wysokie napięcie opisywane jako lękowo- agresywna dezorganizacja działania.

Fizyczne oznaki stresu

Lp.	Czy w sytuacji trudnej, ważnej lub stresującej:	odpowiedzi

1	Odczuwasz kołatanie serca?	TAK	NIE
2	Masz wilgotne dłonie?	TAK	NIE
3	Odczuwasz duszności?	TAK	NIE
4	Czujesz, jakby ci zaciskano obręcz wokół głowy?	TAK	NIE
5	Masz biegunkę?	TAK	NIE
6	Drżą Ci ręce i nogi?	TAK	NIE
7	Odczuwasz „przelewanie w żołądku”?	TAK	NIE
8	Brak śliny w ustach?	TAK	NIE
9	Odczuwasz sztywność lub bolesność karku?	TAK	NIE
10	Zaciskasz pięści lub zęby?	TAK	NIE

Określenie osobistego nasilenia reakcji stresowej:

2-3 odpowiedzi „TAK” – umiarkowana reakcja

4-5 odpowiedzi „TAK” – reakcja silna

powyżej 5 odpowiedzi „TAK” – zbyt wysoki poziom napięcia.

4. Ćwiczenie od 100 do 1

Nauka odprężania się, koncentracji. Uczniowie siadają wygodnie i zamykają oczy. Nauczyciel podaje instrukcję:

Licz powoli, starając się bezgłośnie wymawiać liczby od 100 do 1. Pamiętaj o głębokich spokojnych, miarowych oddechach. Gdy dojdiesz do 1 – powiedz sobie w duchu: kiedy policzę od 1 do 5, będę wypoczęty, spokojny, będę miał dobre samopoczucie. Policz od 1 do 5 i otwórz oczy.

Uczniowie mogą podzielić się swoimi odczuciami.

5. Ćwiczenia grupowe: **(Katalog antystresowy) – „Co mnie odpręża?”**

Uświadomienie uczniom roli aktywnego wypoczynku i sztuki w radzeniu sobie ze stresem.

Materiały: cztery arkusze papieru zatytułowane:

Książka, Film, Muzyka, Rekreacja, małe kartki mazaki i klej.

Przebieg:

- a) Prowadzący zawiesza na ścianie 4 plansze zatytułowane: Książka, Film, Muzyka, Rekreacja.
- b) Uczniowie na małych karteczkach zapisują utyły książek, filmów, utworów muzycznych oraz zabaw ruchowych, które wprowadzają ich w dobry nastrój czy uspokajają.

- c) Uczniowie przyklejają na odpowiednich arkuszach karteczki tworząc „antystresowy katalog”
- d) Chętni uczniowie mogą reklamować swoje propozycje.

5. Podsumowanie

Stres jest zjawiskiem naturalnym i zupełnie bez podstawnie ulegamy katastroficznej mitologii stresu. Badania psychologiczne wykazują, że stres jest niezbędny dla rozwoju i stanowi podstawową cechę egzystencji człowieka. To dzięki stresowi działamy i zachowujemy czujność w trudnych sytuacjach, skupiamy uwagę, podejmujemy trafne decyzje i pokonujemy przeszkody, możemy sprawić, że stanie się on sojusznikiem w osiągnięciu sukcesów i wytyczonych celów. Życie bez stresu nie stawia żadnych trudności do pokonania, powodów do rozwijania inteligencji i doskonalenia zdolności.

Stresu nie da się uniknąć, ale należy go kontrolować tak, aby stał się on czynnikiem pomocnym i mobilizującym. Ze stresem należy walczyć, ucząc się go łagodzić i skracać jego skutki, gdyż stawka jest wysoka – nasze zdrowie i dobre samopoczucie.

Pamiętaj:

Możesz kontrolować stres.

To TY masz nim rządzić, a nie odwrotnie.

Ankieta – Jak radzę sobie ze stresem?

Silny i długotrwały stres, często wymykający się spod kontroli jest szkodliwy i może utorować drogę chorobie. Nie chcąc dopuścić do tego należy dążyć do rozładowania go. Znanych jest wiele form relaksu i odprężenia organizmu.

Spośród podanych poniżej zadań, wybierz i podkreśl, typowe dla Ciebie sposoby radzenia sobie ze stresem.

1. Słucham muzyki
2. Czytam książki
3. Idę do kina
4. Maluję lub rysuję
5. Idę na spacer
6. Gram w piłkę
7. Gram na instrumencie muzycznym
8. Piszę wiersze lub pamiętnik
9. Śpię
10. Rozmawiam z przyjaciółmi
11. Jeżdżę na rowerze
12. Mam swoje hobby
13. Tańczę
14. Biegam, trenuję

15. Inne
.....

Scenariusz nr 6

Temat zajęć: Jak pokonać trudności w nauce?

1. Uczniowie podpowiadają na pytania pisemnie:

- Jakie przedmioty nauczania lubisz i dlaczego?
- Jakich przedmiotów nie lubisz i dlaczego?
- Jakie masz warunki do nauki w domu?
- Kto pomaga Ci w nauce?
- Wymień Twoje zajęcia pozalekcyjne?
- Ile czasu poświęcasz na naukę w ciągu dnia?
- Ile godzin dziennie spędzasz na świeżym powietrzu?
W tygodniu,
W sobotę i niedzielę,
Latem,
Zimą

2. Uczniowie wspólnie uzupełniają tabelkę umieszczoną na tablicy. Wcześniej jednak nauczyciel wyjaśnia rodzaje trudności. Trudności wewnętrzne to zależne od ucznia, a trudności zewnętrzne, to zależne od innych. Uczniowie podają przykłady, analizujemy je, a uczniowie wpisują te , które dotyczą ich osobiście.

Trudności wewnętrzne	Trudności zewnętrzne
Np.: <ul style="list-style-type: none">- nie mogę skupić uwagi- czuję znudzenie- jestem leniwy- mam złe samopoczucie (ból głowy)- czuję się przemęczony i niedotleniony (w klasie jest duszno)	Np.: <ul style="list-style-type: none">- myślę o kłopotach rodzinnych- rodzice są niezadowoleni ze mnie- koledzy rozmawiają na lekcji- nauczyciel – szybko mówi, za mało wyjaśnia, krzyczy, mówi za cicho- boję się nauczyciela- trudne lub nudne książki

3. Jak pokonać trudności w nauce szkolnej?

WNIOSKI UCZNIA:

- porozmawiam z rodzicami o wszystkich moich trudnościach w nauce
- poproszę nauczyciela przedmiotu o szersze wyjaśnienie wiadomości, których nie rozumiem

- postaram się skupić uwagę na lekcji, zwłaszcza wtedy gdy nauczyciel wyjaśnia
- będę częściej wyczuwać na świeżym powietrzu
- ułożę sobie dokładny plan dnia i będę go przestrzegać
- odrabiając lekcję, zacznę zawsze od najtrudniejszych prac
- odrobię lekcje na bieżąco, tj. z dnia na dzień
- ustnie uczyć się w domu opowiadając głośno, tak aby słyszeć co mówię i jak mówię

WNIOSKI WYCHOWAWCY

- porozmawiam z rodzicami o Waszych trudnościach w nauce
- poproszę nauczycieli przedmiotów aby wolniej i dokładniej wyjaśniali nowy materiał

Scenariusz nr 7

Temat zajęć: Moje zainteresowania

1. Prezentacja przez uczniów swoich zainteresowań (np. zaprezentowanie książek, maskotek, znaczków, widokówek, zdjęć sportowców, drużyn sportowych, itp.) Każdy uczeń uzasadnia, dlaczego przyniósł te przedmioty. Odpowiada również na pytania zadawane przez koleżanki i kolegów z klasy. (jako ostatni prezentuje swój przedmiot wychowawca, odpowiada na pytania uczniów, dając się im poznać od strony osobistych zainteresowań)
2. Dyskusja w grupach o własnych zainteresowaniach
3. Pogadanka „Moje marzenia”

Załącznik nr 5

Ankieta wstępna

Chciałbym lepiej poznać Ciebie. Twoje koleżanki i kolegów, dlatego proszę byś powiedział/ odpowiedział na kilka pytań. Nie musisz się podpisywać – ankieta jest anonimowa. Bardzo Cię proszę o szczerze odpowiedzi.

1. Czy lubisz przebywać w szkole? Zaznacz kółkiem wybraną odpowiedź.

Nie lubię	Raczej nie lubię	Raczej lubię	Lubię	Bardzo lubię
-----------	------------------	--------------	-------	--------------

2. Czy masz w klasie koleżanki i kolegów? Zaznacz wybraną odpowiedź.

Tak, mam jednego	Tak, mam kilku	Nie mam
------------------	----------------	---------

3. Na zajęciach zwykle jestem... Pomaluj wybrany przez siebie rysunek.

4. Gdy mam kłopoty, na pewno pomoże mi ... Podkreśl wybraną odpowiedź.

- ♥ Moja wychowawczyni
- ♥ Rodzice
- ♥ Koleżanka lub kolega
- ♥ Pani pedagog
- ♥ Pani psycholog
- ♥ Ktoś inny (napisz, kto?)

5. Na drugiej kartce narysowana jest nasza klasa. Gdzie Ty jesteś? Wybierz odpowiednią sylwetkę i pomaluj ją.

6. Jak myślisz, czy są w klasie uczniowie, którym inni dokuczają? Zaznacz kółkiem wybraną odpowiedź.

Tak, jest ich kilku	Tak jest jeden taki	Nie ma takiego	Nie wiem
---------------------	---------------------	----------------	----------

7. Jak myślisz, który z przedmiotów w szkole będzie Cię interesował najbardziej?

.....

.....

.....

Ankieta końcowa

Chciałam poznać Twoje zdanie na temat, kolegów i koleżanek oraz jak czujesz się w szkole, dlatego proszę byś powiedział/odpowiedział na kilka pytań. Nie musisz się podpisywać – ankieta jest anonimowa. Bardzo Cię proszę o szczerze odpowiedzi.

1. Czy lubisz przebywać w szkole? Zaznacz kółkiem wybraną odpowiedź.

☐	☐	☐	☐	☐
Nie lubię	Raczej nie lubię	Raczej lubię	Lubię	Bardzo lubię

--	--	--	--	--

2. Czy masz w klasie koleżanki i kolegów? Zaznacz wybraną odpowiedź.

Tak, mam jednego	Tak, mam kilku	Nie mam
------------------	----------------	---------

3. Na zajęciach zwykle jestem... Pomaluj wybrany przez siebie rysunek.

4. W tych trudnych sytuacjach największą pomoc okazał mi:

- ♥ Moja wychowawczyni
- ♥ Rodzice
- ♥ Koleżanka lub kolega
- ♥ Pani pedagog
- ♥ Pani psycholog
- ♥ Ktoś inny (napisz, kto?)

5. Na drugiej kartce narysowana jest nasza klasa. Gdzie Ty jesteś? Wybierz odpowiednią sylwetkę i pomaluj ją.

6. Jak myślisz, czy są w klasie uczniowie, którym inni dokuczają? Zaznacz kółkiem wybraną odpowiedź.

Tak, jest ich kilku	Tak jest jeden taki	Nie ma takiego	Nie wiem
---------------------	---------------------	----------------	----------

7. Który przedmiot w szkole najbardziej lubisz?

.....

.....

.....

